

Środa, 13 marca 2019 r.

P8_TA(2019)0200

Sprawozdanie za rok 2018 dotyczące Turcji

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 13 marca 2019 r. w sprawie sprawozdania Komisji za rok 2018 dotyczącego Turcji (2018/2150(INI))

(2019/C 23/10)

Parlament Europejski,

- uwzględniając swoje poprzednie rezolucje dotyczące Turcji, w szczególności rezolucje z dnia 24 listopada 2016 r. w sprawie stosunków UE–Turcja⁽¹⁾, z dnia 27 października 2016 r. w sprawie sytuacji dziennikarzy w Turcji⁽²⁾ oraz z dnia 8 lutego 2018 r. w sprawie bieżącej sytuacji w zakresie praw człowieka w Turcji⁽³⁾,
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 17 kwietnia 2018 r. do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie polityki rozszerzenia UE w 2018 r. (COM(2018)0450), sprawozdanie dotyczące Turcji za 2018 r. (SWD(2018)0153) oraz poprawiony orientacyjny dokument strategiczny w sprawie Turcji (2014–2020) przyjęty w sierpniu 2018 r.,
- uwzględniając konkluzje prezydencji z dnia 13 grudnia 2016 r. i konkluzje Rady z dnia 26 czerwca 2018 r. oraz wcześniejsze odnośne konkluzje Rady i Rady Europejskiej,
- uwzględniając ramy negocjacyjne dla Turcji z dnia 3 października 2005 r. oraz fakt, że – podobnie jak w przypadku wszystkich krajów przystępujących – przystąpienie Turcji do UE jest uzależnione od pełnej zgodności z kryteriami kopenhaskimi,
- uwzględniając decyzję Rady 2008/157/WE z dnia 18 lutego 2008 r. w sprawie zasad, priorytetów i warunków określonych w partnerstwie dla członkostwa zawartym z Republiką Turcji („partnerstwo dla członkostwa”)⁽⁴⁾ oraz wcześniejsze decyzje Rady z lat 2001, 2003 i 2006 w sprawie partnerstwa dla członkostwa,
- uwzględniając wspólne oświadczenie po szczycie UE–Turcja z dnia 29 listopada 2015 r. oraz plan działania UE–Turcja,
- uwzględniając deklarację Wspólnoty Europejskiej i jej państw członkowskich z dnia 21 września 2005 r., która stanowi, że uznanie wszystkich państw członkowskich jest niezbędnym elementem negocjacji, a także uwzględniając konieczność pełnego wdrożenia przez Turcję protokołu dodatkowego do porozumienia z Ankary dotyczącego wszystkich państw członkowskich przez usunięcie wszystkich przeszkód w swobodnym przepływie towarów bez ograniczeń lub dyskryminacji,
- uwzględniając Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej,
- uwzględniając art. 46 europejskiej konwencji praw człowieka, który stanowi, że umawiające się strony zobowiązują się do przestrzegania ostatecznych wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC) we wszystkich sprawach, w których są stronami, oraz zobowiązanie Turcji do wykonania wszystkich wyroków ETPC,
- uwzględniając opublikowany przez Reporterów bez Granic światowy ranking wolności prasy z 2018 r., w którym na 180 krajów Turcja znalazła się na 157. miejscu,
- uwzględniając rezolucję 1625(2008) Rady Europy w sprawie praw własności i dziedziczenia prawosławnej ludności greckiej i jej fundacji na wyspach Gökçeada (Imroz) i Bozca (Tenedos),

⁽¹⁾ Teksty przyjęte, P8_TA(2016)0450.

⁽²⁾ Teksty przyjęte, P8_TA(2016)0423.

⁽³⁾ Teksty przyjęte, P8_TA(2018)0040.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 51 z 26.2.2008, s. 4.

Środa, 13 marca 2019 r.

- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie działań Turcji powodujących napięcia w wyłącznej strefie ekonomicznej Cypru ⁽¹⁾ oraz rezolucję z dnia 15 kwietnia 2015 r. w sprawie setnej rocznicy ludobójstwa Ormian ⁽²⁾,
- uwzględniając opinie Komisji Weneckiej Rady Europy, w szczególności z dni 10–11 marca 2017 r. w sprawie zmian w konstytucji, które mają zostać poddane ogólnonarodowemu referendum, w sprawie środków przewidzianych w ostatnich nadzwyczajnych dekreтах z mocą ustawy w odniesieniu do wolności mediów oraz obowiązków, kompetencji i funkcjonowania sądów w sprawach karnych, z dni 6–7 października 2017 r. w sprawie przepisów dekretu z mocą ustawy nr 674 dotyczących sprawowania demokracji lokalnej, z dni 9–10 grudnia 2016 r. w sprawie nadzwyczajnych dekretów z mocą ustawy nr 667–676 przyjętych po nieudanej próbie zamachu stanu w dniu 15 lipca 2016 r., a także z dni 14–15 października 2016 r. w sprawie zawieszenia art. 83 akapit drugi konstytucji dotyczącego nietykalności parlamentarzystów,
- uwzględniając oświadczenie Komisarza Praw Człowieka Rady Europy z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie działań podjętych w okresie obowiązywania stanu wyjątkowego w Turcji,
- uwzględniając ustalenia i wnioski misji monitorowania potrzeb OBWE/ODIHR dotyczące przedterminowych wyborów prezydenckich i parlamentarnych w dniu 24 czerwca 2018 r.,
- uwzględniając rezolucję 2156 Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy (PACE) z dnia 25 kwietnia 2017 r. pt. „Funkcjonowanie instytucji demokratycznych w Turcji”, której konsekwencją jest wznowienie procedury monitorowania,
- uwzględniając oświadczenie UE–Turcja z dnia 18 marca 2016 r.,
- uwzględniając komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 2 marca 2017 r. w sprawie pierwszego sprawozdania rocznego w sprawie Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji (COM(2017)0130), komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 marca 2018 r. w sprawie drugiego sprawozdania rocznego w sprawie Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji (COM(2018)0091) oraz piąte sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej i Rady z dnia 2 marca 2017 r. z postępów w zakresie realizacji postanowień oświadczenia UE–Turcja (COM(2017)0204),
- uwzględniając zalecenie Komisji z dnia 21 grudnia 2016 r. dotyczące decyzji Rady upoważniającej do otwarcia negocjacji z Turcją na temat porozumienia w sprawie rozszerzenia zakresu dwustronnych stosunków preferencyjnych w obszarze wymiany handlowej oraz modernizacji unii celnej, a także konkluzje Rady z dnia 26 czerwca 2018 r., w których stwierdzono, że nie przewiduje się dalszych działań na rzecz modernizacji unii celnej UE–Turcja,
- uwzględniając sprawozdanie specjalne Europejskiego Trybunału Obrachunkowego z dnia 14 marca 2018 r. pt. „Unijna pomoc przedakcesyjna dla Turcji – jak dotąd przyniosła jedynie ograniczone rezultaty”,
- uwzględniając budżet na 2019 r., zgodnie z którym fundusze IPA II dla Turcji zostaną zmniejszone o 146,7 mln w związku z sytuacją w Turcji w odniesieniu do praw człowieka, demokracji i rządów prawa,
- uwzględniając sprawozdanie Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka z marca 2018 r. w sprawie wpływu stanu wyjątkowego na prawa człowieka w Turcji ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji na południowym wschodzie kraju,
- uwzględniając umowę o readmisji UE–Turcja,
- uwzględniając art. 52 Regulaminu,
- uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych (A8-0091/2019),

⁽¹⁾ Teksty przyjęte, P8_TA(2014)0052.

⁽²⁾ Teksty przyjęte, P8_TA(2015)0094.

Środa, 13 marca 2019 r.

- A. mając na uwadze, że po trzech latach zastoju w stosunkach międzyparlamentarnych w dniu 28 kwietnia 2018 r. odbyło się w Brukseli długo oczekiwane 77. posiedzenie wspólnej komisji parlamentarnej UE–Turcja;
- B. mając na uwadze, że według Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR) w Turcji przebywa najwięcej uchodźców na świecie, a ponad 3 miliony z nich to zarejestrowani uchodźcy z Syrii, Iraku i Afganistanu;
- C. mając na uwadze, że poszanowanie rządów prawa i podstawowych wolności, w tym rozdziału władz, demokracji, wolności słowa, praw człowieka, praw mniejszości i wolności wyznania, wolności zrzeszania się i prawa do pokojowego protestu, a także walka z korupcją, rasizmem i dyskryminacją słabszych grup leżą u podstaw procesu negocjacji;
- D. mając na uwadze, że w listopadzie 2016 r. Parlament wezwał Komisję i państwa członkowskie do tymczasowego zamrożenia trwających negocjacji akcesyjnych z Turcją i zobowiązał się do rewizji swojego stanowiska po zniesieniu nieproporcjonalnych środków stosowanych w związku ze stanem wyjątkowym w Turcji;
- E. mając na uwadze, że w lipcu 2017 r. Parlament wezwał Komisję i państwa członkowskie, zgodnie z ramami negocjacyjnymi, do niezwłocznego formalnego zawieszenia negocjacji akcesyjnych z Turcją w przypadku wdrożenia bez zmian pakietu reform konstytucyjnych;

1. odnotowuje, że stan wyjątkowy, który został wprowadzony po próbie zamachu stanu w 2016 r., był siedmiokrotnie przedłużany; przyjmuje z zadowoleniem podjętą w dniu 19 lipca 2018 r. decyzję o zniesieniu stanu wyjątkowego; ubolewa jednak, że nowe przepisy wprowadzone w lipcu 2018 r., a zwłaszcza ustawa nr 7145, zachowują wiele uprawnień przyznanych prezydentowi i władzy wykonawczej podczas stanu wyjątkowego i zasadniczo umożliwiają jego kontynuację, przy wszystkich wynikających z tego ograniczeniach dla podstawowych wolności i praw człowieka; podkreśla, że osłabia to wszelkie pozytywne skutki zniesienia stanu wyjątkowego; zauważa, że przedłużający się stan wyjątkowy doprowadził do erozji praworządności i osłabienia praw człowieka w Turcji, co może mieć długotrwałe konsekwencje dla krajowych struktur instytucjonalnych i społeczno-gospodarczych; wyraża zaniepokojenie, że wiele procedur obowiązujących w czasie stanu wyjątkowego jest nadal stosowanych przez siły policyjne i lokalne administracje; jest równie zaniepokojony poważnym regresem w obszarze wolności słowa, wolności zgromadzeń, wolności zrzeszania się oraz praw procesowych i praw własności;

2. jest głęboko zaniepokojony faktem, że w ramach represji w następstwie próby zamachu stanu ponad 150 000 osób pozbawiono wolności, 78 000 aresztowano pod zarzutem terroryzmu, a ponad 50 000 osób wciąż przebywa w więzieniu, w większości mimo braku jednoznacznych dowodów; wyraża zaniepokojenie zbyt długim okresem tymczasowego aresztowania i postępowania sądowego, faktem, że w wielu przypadkach nie wydano jeszcze aktu oskarżenia, a także surowymi warunkami przetrzymywania; ponadto wyraża zaniepokojenie powszechną praktyką anulowania paszportów krewnych osób zatrzymanych i podejrzanych oraz podkreśla potrzebę rzetelnego postępowania sądowego i administracyjnych środków odwoławczych w przypadkach braku należytego uzasadnienia takiego anulowania; jest szczególnie zaniepokojony faktem, że takie aresztowania zdają się dotyczyć również uzasadnionych głosów sprzeciwu, w tym obrońców praw człowieka, dziennikarzy lub członków opozycji; wyraża głębokie zaniepokojenie doniesieniami na temat brutalnego traktowania i torturowania więźniów, zgłoszonymi przez kilka organizacji praw człowieka i Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka; jest głęboko zaniepokojony doniesieniami na temat powszechnego stosowania długoterminowego przetrzymywania w izolacji, będącego drugą karą dla zatrzymanych; ostrzega przed nadużywaniem środków antyterrorystycznych do uzasadnienia ograniczania praw człowieka; wzywa Turcję do przestrzegania zasady proporcjonalności przy podejmowaniu działań mających na celu zwalczanie terroryzmu, a także do dostosowania jej antyterrorystycznych przepisów do międzynarodowych standardów w zakresie praw człowieka;

3. ubolewa z powodu działań podejmowanych przez rząd turecki wobec obywateli Turcji w państwach trzecich, w tym przypadków nękania i uprowadzeń oraz niejawnego nadzoru, a także z powodu infolinii, za których pośrednictwem zachęca się ludzi do donoszenia rządowi na innych obywateli; jest głęboko zaniepokojony nielegalnym uprowadzeniem i ekstradycją 101 obywateli tureckich, które zostały przeprowadzone w 18 krajach, co potwierdziły władze tureckie w swoim oświadczeniu z dnia 16 lipca 2018 r.; wzywa państwa członkowskie UE, by rozpatrywały wszelkie tureckie wnioski o ekstradycję w sposób przejrzysty oraz prowadziły postępowania sądowe w pełni zgodnie z międzynarodowymi standardami praw człowieka; przypomina, że nie można wykorzystywać nakazów aresztowania wydanych przez Interpol w odniesieniu do tureckich dysydentów, obrońców praw człowieka, dziennikarzy i osób krytykujących rząd, takich jak były finalista Nagrody im. Sacharowa Can Dündar;

Środa, 13 marca 2019 r.

4. zauważa, że od czasu ogłoszenia stanu wyjątkowego zwolniono ponad 152 000 urzędników służby cywilnej, w tym nauczycieli, lekarzy, nauczycieli akademickich (prowadzących działalność na rzecz pokoju), prawników, sędziów i prokuratorów; zwraca uwagę, że 125 000 osób skierowało wnioski do komisji śledczej ds. środków podjętych w stanie wyjątkowym, której zadaniem jest rozpatrzenie i rozstrzygnięcie w ciągu dwóch lat skarg na środki podjęte w związku ze stanem wyjątkowym i powiązаныmi dekretemi, przy czym 81 000 skarg wciąż czeka na rozpatrzenie; zwraca uwagę na bardzo niski odsetek (7 %) pozytywnie rozpatrzonych wniosków, skutkujących przywróceniem osób skarżących na zajmowane wcześniej stanowiska; jest zaniepokojony wąskim zakresem mandatu tej komisji, jej brakiem niezależności oraz faktem, że sprawy rozpatruje się wyłącznie na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, bez udziału osoby, której dana sprawa dotyczy; zauważa, że te zwolnienia z pracy wpłynęły bardzo dotkliwie na zainteresowane osoby i ich rodziny, w tym pod względem ekonomicznym, a także wywarły trwałe piętno społeczne i zawodowe; wzywa rząd turecki do zapewnienia, by wszystkie osoby miały prawo do rzetelnego procesu sądowego oraz do rozpatrzenia ich spraw zgodnie z międzynarodowymi standardami przez niezależny sąd, który może przyznać odszkodowanie za straty materialne i moralne spowodowane arbitralnym zwolnieniem z pracy; wzywa Turcję do zapewnienia operacyjnej, strukturalnej i finansowej niezależności Krajowej Instytucji ds. Praw Człowieka i Równości oraz instytucji Rzecznika Praw Obywatelskich w celu zagwarantowania ich zdolności do zapewnienia prawdziwego przeglądu i możliwości dochodzenia roszczeń;

5. jest głęboko zaniepokojony doniesieniami na temat wykorzystywania Dyrekcji ds. Wyznaniowych (Diyamet) przez turecką agencję wywiadowczą do celów ścigania przywódców opozycji z ruchu Gülena lub innych przeciwników i wzywa instytucje bezpieczeństwa na szczeblu UE i państw członkowskich do zbadania tego poważnego naruszenia suwerenności i porządku publicznego;

6. potępia wzmożony nadzór władzy wykonawczej i presję polityczną nad pracą sędziów i prokuratorów; podkreśla, że konieczna jest gruntowna reforma władzy ustawodawczej i sądowniczej w Turcji, aby poprawić dostęp do wymiaru sprawiedliwości, zwiększyć jego skuteczność i zapewnić lepszą ochronę prawa do procesu sądowego w rozsądnym terminie; podkreśla, że reformy te są również konieczne, jeżeli Turcja ma wypełnić swoje zobowiązania wynikające z międzynarodowego prawa dotyczącego praw człowieka; jest zaniepokojony, że zwolnienie ponad 4 000 sędziów i prokuratorów stanowi zagrożenie dla niezależności i bezstronności wymiaru sprawiedliwości; uważa również, że aresztowanie ponad 570 prawników stanowi przeszkodę dla prawa do obrony i naruszenie prawa do rzetelnego procesu sądowego; potępia również zatrzymanie i sądowe przesładowanie prawników zajmujących się prawami człowieka; wzywa grupę zadaniową ds. reform, by dokonała przeglądu strategii reformy sądownictwa i dostosowała ją do wymaganych standardów UE i Rady Europy; apeluje do Turcji, aby podczas całego procesu reform zapewniła udział wszystkich odpowiednich zainteresowanych stron, a zwłaszcza organizacji społeczeństwa obywatelskiego; wzywa Komisję, by monitorowała właściwe wykorzystywanie funduszy UE na szkolenia funkcjonariuszy wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania, których nie można wykorzystywać do legitymizacji zachowań represyjnych;

7. z zaniepokojeniem zauważa, że od wprowadzenia stanu wyjątkowego liczba wniosków o azyl składanych przez obywateli tureckich dramatycznie wzrosła, wskutek czego według Europejskiego Urzędu Wsparcia w dziedzinie Azylu Turcja zajmuje obecnie piąte miejsce pod względem liczby wniosków o azyl składanych w państwach członkowskich UE; podkreśla, że we wrześniu 2018 r. na decyzję w pierwszej instancji wciąż czekało ponad 16 000 wniosków;

8. przypomina o znaczeniu wolności i niezależności mediów jako jednej z podstawowych wartości UE oraz fundamentu każdej demokracji; wyraża poważne zaniepokojenie nieproporcjonalnymi i arbitralnymi środkami ograniczającymi wolność wypowiedzi, wolność mediów i dostęp do informacji; potępia zamknięcie ponad 160 mediów, liczne przypadki aresztowania dziennikarzy i pracowników mediów w następstwie próby zamachu stanu, wydawanie bezpodstawnych i nieproporcjonalnych wyroków oraz zablokowanie ponad 114 000 stron internetowych w Turcji do ubiegłego roku, w tym Wikipedii; zwraca uwagę na ograniczenia praw dziennikarzy i obrońców praw człowieka pracujących nad kwestią kurdyjską; wzywa Turcję do pilnego zagwarantowania wolności mediów oraz natychmiastowego uwolnienia i uniewinnienia wszystkich bezprawnie przetrzymywanych dziennikarzy; wzywa władze tureckie do zademonstrowania zerowej tolerancji wobec wszelkich incydentów przemocy fizycznej i słownej lub gróźb kierowanych do dziennikarzy oraz do umożliwienia ponownego otwarcia mediów, które zostały arbitralnie zamknięte;

9. wyraża głębokie zaniepokojenie kurczeniem się przestrzeni dla społeczeństwa obywatelskiego i propagowania podstawowych praw i wolności; podkreśla, że w czasie stanu wyjątkowego aresztowano wielu aktywistów, w tym obrońców praw człowieka, a także regularnie zakazywano demonstracji; wzywa Turcję do uwolnienia wszystkich więzionych obrońców praw człowieka, dziennikarzy i innych osób przetrzymywanych pod bezpodstawnymi zarzutami oraz do wycofania tych zarzutów i umożliwienia im wykonywania ich pracy bez zagrożenia lub przeszkód we wszystkich okolicznościach; wzywa Turcję do ochrony podstawowych praw wszystkich obywateli, w tym mniejszości etnicznych, religijnych i seksualnych; przypomina, że tureckie ustawodawstwo dotyczące mowy nienawiści nie jest zgodne

Środa, 13 marca 2019 r.

z orzecznictwem ETPC; wzywa turecki rząd i parlament do przyjęcia ustawy o przestępstwach z nienawiści, która może chronić wszystkich członków mniejszości przed fizycznymi i słownymi atakami oraz spełnia kryteria kopenhaskie dla krajów przystępujących w odniesieniu do poszanowania i ochrony mniejszości; wzywa Komisję i państwa członkowskie do zwiększenia ochrony i wsparcia zagrożonych obrońców praw człowieka w Turcji, w tym za pomocą specjalnych dotacji;

10. potępia arbitralne zatrzymanie Osmana Kavali, wybitnego i poważanego czołowego przedstawiciela społeczeństwa obywatelskiego w Turcji, który jest przetrzymywany już od ponad półtora roku; jest zbulwersowany niedawnymi oskarżeniami przedstawionymi Osmanowi Kavali i 15 innym osobom, którym grozi kara dożywotniego więzienia za przestępstwo kwalifikowane polegające na „próbie obalenia rządu” i rzekomym udziale w protestach w parku Gezi w 2013 r.; apeluje o ich natychmiastowe i bezwarunkowe uwolnienie oraz zwraca się do delegatury UE w Turcji o uważne śledzenie tej sprawy; ponadto apeluje o obecność delegacji Parlamentu Europejskiego na rozprawach w tym postępowaniu; sprzeciwia się zatrzymaniu 13 pracowników akademickich i działaczy w dniu 16 listopada 2018 r. w związku ze sprawą Osmana Kavali; zauważa, że 12 z nich zostało zwolnionych po złożeniu zeznań, a jeden z nich wciąż jest przetrzymywany; apeluje o jego uwolnienie do czasu zakończenia postępowania oraz o zniesienie zakazu podróżowania nałożonego na pozostałe osoby;

11. wyraża poważne zaniepokojenie brakiem poszanowania wolności wyznania, dyskryminacją mniejszości religijnych, w tym chrześcijan i alewitów, oraz przemocą na tle religijnym; podkreśla, że kościoły nadal borykają się z problemami dotyczącymi ustanawiania lub dalszego korzystania z miejsc kultu; wzywa władze tureckie do promowania pozytywnych i skutecznych reform w dziedzinie wolności myśli, sumienia i wyznania przez umożliwienie wspólnotom wyznaniowym uzyskiwania osobowości prawnej, zezwolenie organizacjom charytatywnym na wybieranie swoich organów zarządczych, eliminowanie wszelkich ograniczeń w kształceniu, mianowaniu i sukcesji kleru, dostosowanie się do odnośnych orzeczeń ETPC i zaleceń Komisji Weneckiej oraz likwidację wszelkich form dyskryminacji lub barier na tle religijnym; wzywa Turcję do poszanowania odrębnego charakteru i wagi Patriarchatu Ekumenicznego oraz uznania jego osobowości prawnej; podkreśla potrzebę ponownego otwarcia seminarium na wyspie Chalki oraz usunięcia wszelkich przeszkód w jego prawidłowym funkcjonowaniu; wzywa do opublikowania regulaminu wyborczego dla niemuzułmańskich fundacji; z zadowoleniem przyjmuje zwrot przez turecki rząd 50 aramejskich kościołów, klasztorów i cmentarzy w Mardinie i wzywa władze tureckie do zwrócenia odpowiednich gruntów ich prawowitym właścicielom; zwraca uwagę na wpływ środków bezpieczeństwa na ludność w Tur Abdin i wzywa Turcję do dalszego zapewnienia dostępu mieszkańcom do edukacji, działalności gospodarczej i miejsc kultu religijnego; wzywa Turcję do dołożenia wszelkich starań, aby uniknąć zniszczenia aramejskiego dziedzictwa kulturowego wskutek trwających obecnie prac przygotowawczych nad projektem budowy tamy Ilisu; wzywa władze tureckie, by podjęły stanowcze działania w celu zwalczania wszelkich przejawów antysemityzmu w społeczeństwie;

12. wyraża zaniepokojenie naruszeniami praw człowieka osób LGBTI, w szczególności powtarzającymi się zakazami organizowania marszów równości i wydarzeń związanych z LGBTI w całym kraju, które są nadal nakładane mimo zniesienia stanu wyjątkowego, i wzywa do zniesienia tych dyskryminujących zakazów; wzywa Turcję do podjęcia odpowiednich działań w celu zapobiegania mowie nienawiści lub przestępstwom z nienawiści przeciwko grupom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji, takim jak Romowie oraz syryjscy uchodźcy i osoby ubiegające się o azyl, a także w celu karania takich przestępstw; apeluje o podejmowanie ciągłych wysiłków w celu poprawy ich sytuacji; wzywa Turcję do pełnego wdrożenia planu strategicznego dotyczącego integracji Romów na lata 2016–2021, ze szczególnym uwzględnieniem walki z antycyganizmem, do zagwarantowania Romom dostępu do przystępnego cenowo mieszkalnictwa wysokiej jakości i do edukacji oraz do podjęcia środków w celu zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki, zwalczania segregacji oraz zwiększenia wskaźnika zatrudnienia wśród Romów; z zaniepokojeniem odnotowuje wzrost liczby tzw. zabójstw honorowych; wzywa Turcję do zharmonizowania krajowych przepisów z Konwencją Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (konwencją stambulską); wzywa Turcję do zapewnienia pełnej równości wszystkim obywatelom oraz do rozwiązywania problemów, z jakimi zmagają się członkowie mniejszości, w szczególności w odniesieniu do edukacji i praw własności; przypomina znaczenie pełnego wdrożenia rezolucji Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy w sprawie wysp Imroz i Bozca oraz wzywa władze tureckie do wspierania repatriacji rodzin należących do mniejszości, które pragną powrócić na te wyspy; z zadowoleniem przyjmuje otwarcie szkoły dla mniejszości greckiej na wyspie Imroz, co jest pozytywnym krokiem;

13. wyraża zaniepokojenie z powodu powszechnego występowania i brutalności przemocy wobec kobiet w tureckim społeczeństwie, w tym zabójstw honorowych, nielegalnych małżeństw dzieci i wykorzystywania seksualnego, a także z powodu niechęci władz tureckich do karania sprawców przemocy uwarunkowanej płcią; podkreśla, że w 2018 r. przemoc domowa doprowadziła do śmierci 440 kobiet, co stanowi wzrost w stosunku do lat ubiegłych, oraz że postępowania karne są często długotrwałe i przewlekłe; wzywa rząd Turcji do przyjęcia i wdrożenia polityki zerowej tolerancji w tym obszarze;

Środa, 13 marca 2019 r.

14. wzywa rząd Turcji do poszanowania i pełnego wdrożenia przyjętych zobowiązań prawnych w odniesieniu do ochrony dziedzictwa kulturowego oraz, w szczególności, do przeprowadzenia w dobrej wierze wspólnej inwentaryzacji greckiego, ormiańskiego, asyryjskiego i innego dziedzictwa kulturowego zniszczonego lub zrujnowanego w ubiegłym wieku; w tym kontekście sprzeciwia się wszelkim skrajnym poglądom opowiadającym się za zmianą fizjonomii historyczno-religijnego monumentu, jakim jest Hagia Sophia, i przekształceniem go w meczet; apeluje do Turcji o ratyfikowanie Konwencji UNESCO z 2005 r. w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego; wzywa Turcję do współpracy z odpowiednimi organizacjami międzynarodowymi, w szczególności z Radą Europy, w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnemu handlowi dziedzictwem kulturowym i jego celowemu niszczeniu;

15. jest głęboko zaniepokojony sytuacją na południowym wschodzie Turcji i poważnymi zarzutami dotyczącymi naruszeń praw człowieka, nadużywania siły, stosowania tortur i poważnego ograniczania prawa do wolności opinii i wypowiedzi, a także politycznego uczestnictwa na południowym wschodzie, zwłaszcza od czasu załamania się starań o rozwiązanie kwestii kurdyjskiej w 2015 r., co udokumentowało Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka i obrońcy praw człowieka w Turcji; ponownie stanowczo potępia powrót do stosowania przemocy przez Partię Pracujących Kurdystanu (PKK), która od 2002 r. znajduje się na unijnej liście organizacji terrorystycznych; podkreśla pilną potrzebę wznowienia wiarygodnego procesu politycznego prowadzącego do pokojowego rozwiązania kwestii kurdyjskiej; wzywa Turcję do niezwłocznego zbadania wszystkich poważnych zarzutów dotyczących naruszeń praw człowieka i zabójstw oraz do umożliwienia międzynarodowym obserwatorom przeprowadzenia niezależnej kontroli; jest zaniepokojony niszczeniem miejsc dziedzictwa historycznego na południowym wschodzie, w tym starożytnej dzielnicy Sur w Diyarbakir, która została wpisana na listę światowego dziedzictwa UNESCO, gdyż akty takie zagrażają zachowaniu kurdyjskiej tożsamości i kultury w Turcji;

16. zauważa z niepokojem, że w czasie stanu wyjątkowego zdymisjonowano lub aresztowano bardzo wielu burmistrzów i zastępców burmistrzów na południowym wschodzie Turcji, a rząd mianował na ich miejsce powierników; podkreśla, że w rezultacie duża część mieszkańców Turcji nie była reprezentowana przez osoby wybrane w sposób demokratyczny na szczeblu lokalnym; uważa, że wybory samorządowe w marcu 2019 r. muszą stanowić ważną okazję do pełnego przywrócenia zasady bezpośredniego mandatu demokratycznego;

17. zauważa z zaniepokojeniem, że stan wyjątkowy, a także przepisy wydane w ramach pakietu reformy konstytucyjnej jeszcze bardziej ograniczyły zdolność Wielkiego Zgromadzenia Narodowego do wypełniania podstawowej funkcji, jaką jest kontrola demokratyczna i rozliczalność; odnotowuje z wielkim zaniepokojeniem aresztowanie dwóch członków Republikańskiej Partii Ludowej (CHP), a także sposób, w jaki szczególnie wyraźnie marginalizuje się Ludową Partię Demokratyczną (HDP), której licznych posłów aresztowano pod zarzutem rzekomego popierania przez nich działalności terrorystycznej; apeluje o uwolnienie wszystkich członków Wielkiego Zgromadzenia Narodowego przetrzymywanych na podstawie przemówień i działań mających miejsce w ramach ich działalności parlamentarnej; podkreśla, że Wielkie Zgromadzenie Narodowe powinno być centralną instytucją demokracji tureckiej i jednakowo reprezentować wszystkich obywateli; wyraża ubolewanie w związku z wysokim progiem wyborczym, który ogranicza możliwości prawdziwej reprezentacji demokratycznej i nie odzwierciedla pluralistycznego społeczeństwa Turcji;

18. potępia przedłużający się areszt Selahattina Demirtaşa, przywódcy opozycji i kandydata na prezydenta; z zadowoleniem przyjmuje orzeczenie ETPC w jego sprawie, w którym wzywa się władze tureckie do natychmiastowego uwolnienia go; podkreśla, że ETPC orzekł ponadto, iż zatrzymanie S. Demirtaşa służyło ukrytemu celowi, jakim było stłumienie pluralizmu i ograniczenie swobody debaty politycznej; postępuje stanowisko władz tureckich wyrażające sprzeciw wobec tego orzeczenia; oczekuje, że Komisja i państwa członkowskie będą bardzo uważnie śledzić tę sprawę oraz apeluje o natychmiastowe i bezwarunkowe uwolnienie S. Demirtaşa;

19. podkreśla znaczenie walki z korupcją i zwraca uwagę na wnioski zawarte w sprawozdaniu dotyczącym Turcji za rok 2018, zgodnie z którymi korupcja nadal występuje w wielu dziedzinach i ciągle stanowi poważny problem; jest zaniepokojony, że osiągnięcia w zakresie prowadzenia dochodzeń, ścigania przestępstw oraz wydawania wyroków skazujących w sprawach dotyczących korupcji, szczególnie korupcji na wysokim szczeblu, są niewielkie;

20. przypomina, że Komisja Wenecka oceniła nowelizację konstytucji w związku z wprowadzeniem systemu prezydenckiego jako niezapewniającą dostatecznych środków kontroli i równowagi, a także zagrażającą rozdziałowi władzy wykonawczej i sędziowskiej; przypomina ponadto, że Parlament Europejski wezwał rząd Turcji do wdrożenia zmian i reform konstytucyjnych i sądowych we współpracy z Komisją Wenecką, natomiast w zeszłym roku wezwał również do oficjalnego zawieszenia negocjacji akcesyjnych w przypadku niezmienionej reformy konstytucyjnej z uwagi na niezgodność z kryteriami kopenhaskimi;

21. wobec informacji przytoczonych powyżej zaleca Komisji i Radzie Unii Europejskiej formalne zawieszenie negocjacji akcesyjnych z Turcją, zgodnie z ramami negocjacyjnymi; pozostaje jednak zaangażowany w demokratyczny i polityczny dialog z Turcją; zwraca się do Komisji o przeznaczenie środków przyznanych obecnie w ramach instrumentu IPA II i przyszłego IPA III na wspieranie społeczeństwa obywatelskiego w Turcji, obrońców praw człowieka i dziennikarzy za

Środa, 13 marca 2019 r.

pośrednictwem specjalnej puli zarządzanej bezpośrednio przez UE, a także na zwiększanie możliwości nawiązywania kontaktów międzyludzkich, dialogu naukowego, dostępu do europejskich uniwersytetów dla tureckich studentów i dostępu do platform medialnych dla dziennikarzy z myślą o ochronie i promowaniu zasad i wartości demokratycznych, praw człowieka i praworządności; bez uszczerbku dla art. 49 Traktatu o Unii Europejskiej oczekuje ponownego zdefiniowania stosunków między Turcją a UE w rozumieniu skutecznego partnerstwa; podkreśla, że stosunki polityczne między UE a Turcją powinny się opierać na warunkach dotyczących poszanowania demokracji, praworządności i praw podstawowych;

22. zauważa, że chociaż proces przystąpienia do UE był początkowo silną motywacją do reform w Turcji, w ostatnich kilku latach nastąpił poważny regres w zakresie praworządności i praw człowieka;

23. podkreśla, że modernizacja unii celnej dodatkowo wzmocniłaby i tak już silne więzy między Turcją a Unią Europejską i sprawiła, że Turcja pozostałaby gospodarczo silnie związana z UE; uważa, że należy pozostawić możliwość modernizacji i usprawnienia unii celnej z 1995 r. między UE a Turcją, aby uwzględnić w niej odpowiednie obszary, takie jak rolnictwo, usługi i zamówienia publiczne, których obecnie unia celna nie obejmuje; przypomina, że Turcja jest piątym co do wielkości partnerem handlowym UE, natomiast UE – największym partnerem Turcji, a także że dwie trzecie bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Turcji pochodzi z państw członkowskich UE, a Turcja jest ważnym rynkiem rozwoju dla UE; uważa, że usprawnienie unii celnej stanowiłoby cenną szansę na demokratyczną warunkowość, przyniosłoby korzystny efekt dźwigni i dałoby możliwość opracowania planu działania, w ramach którego ulepszenie unii celnej szłoby w parze z konkretnymi postęпами Turcji w zakresie demokratycznych reform w dziedzinie demokracji, praw człowieka, podstawowych wolności i praworządności, co umożliwiłoby powstanie rzeczywiście otwartej przestrzeni dla społeczeństwa obywatelskiego i pluralizmu; uważa ponadto, że usprawnienie unii celnej stanowiłoby ważną okazję do dialogu politycznego na temat rozwoju zrównoważonego pod względem społecznym i środowiskowym, zmiany klimatu oraz praw pracowniczych w Turcji; wzywa Komisję do rozpoczęcia prac przygotowawczych w celu usprawnienia unii celnej, gdy tylko rząd Turcji wyrazi gotowość do przeprowadzenia gruntownych reform; zwraca się do Komisji, aby w zmodernizowanej unii celnej przewidziano klauzulę dotyczącą praw człowieka i podstawowych wolności, która uczyni prawa człowieka i podstawowe wolności zasadniczym warunkiem; przypomina, że obecna unia celna nie będzie w pełni wykorzystywać swego potencjału, dopóki Turcja nie wdroży całkowicie protokołu dodatkowego w odniesieniu do wszystkich państw członkowskich;

24. zaznacza, że wolność związków zawodowych i dialog społeczny mają kluczowe znaczenie dla rozwoju pluralistycznego społeczeństwa; ubolewa z powodu niedociągnięć legislacyjnych w obszarze praw pracowniczych i praw związków zawodowych oraz podkreśla, że prawo organizowania się, prawo do rokowań zbiorowych i prawo do strajku są podstawowymi prawami pracowników; wyraża głębokie ubolewanie, że członkostwo w związku zawodowym często uważa się w sądzie za dowód w postępowaniu karnym; uważa, że takie stanowisko może dodatkowo zagrażać statusowi związków zawodowych w kraju; jest poważnie zaniepokojony warunkami pracy pracowników na budowie nowego portu lotniczego w Stambule, ponieważ od czasu rozpoczęcia budowy w maju 2015 r. w wypadkach przy pracy zginęło już podobno 38 pracowników, a 31 osób, w tym przywódca związków zawodowych, przebywa obecnie w więzieniu z powodu protestów przeciwko złym warunkom pracy oraz niskim i nieregularnie wypłacanym wynagrodzeniom; wzywa władze tureckie do ścisłego konsultowania się z odpowiednimi związkami zawodowymi w kwestii niezbędnych zabezpieczeń dla pracowników w miejscu pracy, przeprowadzenia dokładnego śledztwa w sprawie śmierci i obrażeń, jakie miały miejsce, oraz umożliwienia związkowi zawodowemu pełnego dostępu do pracowników, z którymi chcą się skontaktować; wyraża zaniepokojenie kwestią pracy dzieci, zwłaszcza w takich sektorach jak rolnictwo i praca sezonowa; zwraca uwagę na wysiłki rządu tureckiego, który dąży do tego, by osoby objęte ochroną tymczasową miały prawo do pracy w Turcji za odpowiednim pozwoleniem; zauważa, że Syryjczykom wydano ponad 20 tys. pozwoleń na pracę oraz że w pozwoleniach tych określono pewne warunki dotyczące płacy minimalnej i zabezpieczenia społecznego; zwraca uwagę, że pomimo tych wysiłków wielu Syryjczyków nadal pracuje bez pozwolenia w różnych sektorach w wielu prowincjach Turcji; podkreśla, że język w dalszym ciągu stanowi jedną z najpoważniejszych barier dla syryjskich pracowników;

25. wzywa rząd turecki, by zrewidował swe plany budowy elektrowni jądrowej w Akkuyu; apeluje do Turcji o przestrzeganie konwencji z Espoo; zwraca się do rządu tureckiego o współpracę z rządami państw sąsiadujących z Turcją, takimi jak rząd Grecji i Cypru, w związku ze wszelkimi dalszymi działaniami dotyczącymi projektu Akkuyu lub co najmniej o przeprowadzenie konsultacji z tymi rządami;

26. zauważa, że liberalizacja reżimu wizowego ma ogromne znaczenie dla obywateli tureckich, w szczególności dla studentów, pracowników naukowych, przedstawicieli biznesu i osób, które mają krewnych w państwach członkowskich UE; zachęca rząd turecki do pełnego przestrzegania 72 kryteriów określonych w planie działania na rzecz liberalizacji reżimu wizowego; podkreśla, że zmiana tureckiego ustawodawstwa antyterrorystycznego jest kluczowym warunkiem zapewnienia podstawowych praw i wolności; zachęca Turcję do podjęcia niezbędnych wysiłków w celu osiągnięcia pozostałych wskaźników; podkreśla, że liberalizacja reżimu wizowego będzie możliwa po całkowitym, rzeczywistym i niedyskryminacyjnym spełnieniu wszystkich kryteriów;

Środa, 13 marca 2019 r.

27. przypomina ważną rolę, jaką Turcja odgrywa w reagowaniu na kryzys migracyjny w związku z wojną w Syrii; uważa, że Turcja i jej ludność wykazały się ogromną gościnnością, oferując schronienie ponad 3,5 mln syryjskich uchodźców; podkreśla, że w Turcji przebywa ok. 1 mln syryjskich dzieci w wieku szkolnym, spośród których 60 % jest zapisanych do tureckich szkół; przyjmuje do wiadomości oświadczenie UE–Turcja z 18 marca 2016 r.; wzywa Turcję do przestrzegania zasady non-refoulement; ubolewa, że w ramach programu IPA na lata 2011–2012 UE sfinansowała zakup opancerzonych pojazdów rozpoznawczych Cobra II oraz wzywa Komisję do ścisłego monitorowania wykorzystania sprzętu finansowanego lub współfinansowanego w ramach programów UE i skutecznego wdrażania zasady non-refoulement, zwłaszcza na granicy syryjskiej; wzywa UE i jej państwa członkowskie do dotrzymania obietnic dotyczących przesiedleń na dużą skalę oraz do zapewnienia odpowiednich środków finansowych na długoterminowe wsparcie syryjskich uchodźców w Turcji; zwraca uwagę na sprawozdanie specjalne Europejskiego Trybunału Obrachunkowego z 2018 r., w którym wezwano do poprawy skuteczności i przejrzystości w odniesieniu do przydziału i dystrybucji środków finansowych; zwraca uwagę na rosnącą niepewność syryjskich uchodźców co do ich tymczasowej ochrony w Turcji w przyszłości oraz zwraca się do Turcji o zastanowienie się nad strategiami gwarantującymi większą spójność społeczną na obszarach, na których znajdują się duże społeczności syryjskich uchodźców, a także strategiami umożliwiającymi długofalową społeczno-gospodarczą i kulturową integrację oraz odpowiedni i rzeczywisty dostęp do kształcenia i szkolenia zawodowego; apeluje do Komisji o czujność oraz o zadbanie o to, by wszędzie tam, gdzie wydaje się środki finansowe UE, należycie przestrzegano praw uchodźców oraz zapobiegano pracy dzieci, ich seksualnemu wykorzystywaniu oraz innym naruszeniom praw człowieka;

28. zwraca uwagę, jak ważne zarówno dla UE i jej państw członkowskich, jak i dla Turcji jest utrzymywanie intensywnego dialogu i ścisłej współpracy w zakresie polityki zagranicznej i kwestii dotyczących bezpieczeństwa; zachęca do współpracy i dalszego dostosowania w odniesieniu do kwestii dotyczących spraw zagranicznych, obronności i bezpieczeństwa, w tym zwalczania terroryzmu; przypomina, że Turcja jest również od dawna członkiem sojuszu NATO oraz leży w miejscu mającym kluczowe znaczenie geostrategiczne dla zapewnienia bezpieczeństwa w regionie i w Europie; zauważa, że UE i Turcja kontynuują współpracę w kwestiach mających strategiczne znaczenie (wojskowe) w ramach struktur NATO; wobec tego wzywa Turcję do wznowienia współpracy z członkami UE będącymi również członkami NATO w ramach programu współpracy NATO z państwami spoza UE;

29. wyraża uznanie dla Turcji za negocjacje dotyczące porozumienia w sprawie Idlibu; wyraża ubolewanie, że wspierane przez Turcję ugrupowania zbrojne w obrębie Wolnej Armii Syrii rzekomo zajęły, zrabowały i zniszczyły własność kurdyjskiej ludności cywilnej w enklawie Afrin w północnej Syrii; domaga się od Turcji i ugrupowań Wolnej Armii Syrii w Afrinie rekompensaty dla wysiedlonych mieszkańców, których mienie skonfiskowano, zniszczono lub zrabowano, oraz zaprzestania ciągłego pozbawiania mieszkańców ich mienia; wyraża zaniepokojenie doniesieniami o licznych naruszeniach, do jakich dochodzi w Afrinie głównie z rąk syryjskich grup zbrojnych, wyposażonych i uzbrojonych przez Turcję, oraz samych tureckich sił zbrojnych, które rzekomo przejęły szereg szkół i zakłóciły edukację dzieci; wyraża zaniepokojenie, że Turcja dąży również do zmiany równowagi demograficznej w kantonie Afrin poprzez ponowne osiedlanie syryjsko-arabskich uchodźców sunnickich z Turcji w regionie zamieszkałym przez Kurdów; zwraca się do rządu Turcji o wycofanie zarzutów wobec wszystkich obywateli, którzy krytykowali działania wojskowe Turcji w Syrii, a tym samym o poszanowanie prawa do swobody wypowiedzi;

30. przypomina o znaczeniu dobrosąsiedzkich stosunków; w związku z tym wzywa Turcję, aby dołożyła większych starań w celu rozwiązania nierozstrzygniętych kwestii dwustronnych, w tym dotyczących nieuregulowanych zobowiązań prawnych i sporów z bezpośrednimi sąsiadami o granice lądowe i morskie oraz przestrzeń powietrzną, zgodnie z postanowieniami karty ONZ i z prawem międzynarodowym; ponownie wzywa rząd turecki do podpisania i ratyfikacji Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS); nalega, aby rząd turecki zaprzestał regularnego naruszania greckiej przestrzeni powietrznej i wód terytorialnych oraz w pełni przestrzegał integralności terytorialnej i suwerenności wszystkich swoich sąsiadów; wyraża ubolewanie, że deklaracja *casus belli* wydana przez Wielkie Zgromadzenie Narodowe Turcji przeciwko Grecji nie została jeszcze wycofana;

31. z zadowoleniem przyjmuje wysiłki podejmowane w imieniu sekretarza generalnego ONZ na rzecz wznowienia negocjacji w sprawie zjednoczenia Cypru; ponownie wyraża poparcie dla uczciwego, kompleksowego i trwałego porozumienia w oparciu o koncepcję federacji złożonej z dwóch społeczności i dwóch stref o jednej międzynarodowej osobowości prawnej, niepodzielnej suwerenności, jednym obywatelstwem i takim samym znaczeniu politycznym, zgodnie z odpowiednimi rezolucjami Rady Bezpieczeństwa ONZ, prawem międzynarodowym i dorobkiem prawnym UE oraz na podstawie przestrzegania zasad, na których opiera się Unia; zwraca uwagę na ramy zaproponowane przez sekretarza generalnego ONZ i jego apel o wznowienie negocjacji w oparciu o porozumienia osiągnięte już w 2017 r. w procesie Crans-Montana; apeluje do UE i jej państw członkowskich o odgrywanie aktywniejszej roli w staraniach o pomyślne zakończenie negocjacji; ponownie apeluje do wszystkich zainteresowanych stron, w szczególności do Turcji, o zaangażowanie się na rzecz kompleksowego porozumienia oraz o wniesienie doń konstruktywnego wkładu; apeluje do Turcji o rozpoczęcie wycofywania swoich wojsk z Cypru, przekazanie ONZ kontroli nad zamkniętym dystryktem

Środa, 13 marca 2019 r.

Famagusta, zgodnie z rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 550, a także o powstrzymanie się od działań zmieniających równowagę demograficzną na wyspie, prowadzonych w ramach polityki nielegalnego osiedlania; podkreśla potrzebę wdrożenia dorobku prawnego UE na całej wyspie; potwierdza w tym względzie prowadzenie prac doraźnego komitetu służącego obydwu społecznościom w sprawie przygotowań związanych z przystąpieniem do UE; zobowiązuje się do zacieśnienia współpracy ze społecznością Turków cypryjskich w ramach przygotowań do pełnej integracji z UE po rozwiązaniu problemu cypryjskiego i wzywa Komisję do podejmowania podobnych kroków; wyraża uznanie dla ważnych prac Komisji ds. Osób Zaginionych obydwu społeczności, która zajmuje się sprawami zaginionych tureckich i greckich Cypryjczyków, oraz wyraża uznanie w związku z faktem, że uzyskano lepszy dostęp do wszystkich odpowiednich miejsc, w tym terenów wojskowych; wzywa Turcję do wspierania Komisji ds. Osób Zaginionych poprzez przekazywanie jej informacji z archiwów wojskowych; uznaje prawo Republiki Cypryjskiej do zawierania umów dwustronnych dotyczących jej wyłącznej strefy ekonomicznej; ponawia apel do Turcji o pełne poszanowanie suwerennych praw wszystkich państw członkowskich, w tym praw dotyczących poszukiwania i eksploatacji zasobów naturalnych, zgodnie z dorobkiem prawnym UE i z prawem międzynarodowym; wzywa Turcję do zaangażowania się w pokojowe rozwiązywanie sporów oraz do powstrzymania się od wszelkich gróźb lub działań, które mogą mieć negatywny wpływ na stosunki dobrosąsiedzkie;

32. wzywa Turcję i Armenię do kontynuowania działań mających na celu normalizację wzajemnych stosunków; podkreśla, że otwarcie granicy turecko-armeńskiej może się przyczynić do poprawy stosunków, co w szczególnym stopniu dotyczy współpracy transgranicznej i integracji gospodarczej;

33. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, wiceprzewodniczącej Komisji / wysokiej przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, państwom członkowskim, rządowi Turcji i Wielkiemu Zgromadzeniu Narodowemu Turcji, a także zwraca się o przetłumaczenie przedmiotowego sprawozdania na język turecki.
